

Αθήνα, 10 Φεβρουαρίου 2012

**ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΥ
ΛΟΥΚΑ ΠΑΠΑΔΗΜΟΥ
ΣΤΟ ΥΠΟΥΡΓΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ**

Η σημερινή συνεδρίαση του Υπουργικού Συμβουλίου είναι εξαιρετικά σημαντική και κρίσιμη. Το Υπουργικό Συμβούλιο καλείται να εξετάσει και να εγκρίνει το νέο οικονομικό πρόγραμμα της Ελλάδας, το οποίο αποτελεί προϋπόθεση για τη χρηματοδοτική στήριξη της χώρας κατά τα επόμενα χρόνια. Είναι ώρα ιστορικής ευθύνης για το Υπουργικό Συμβούλιο.

Αυτή την ώρα δοκιμάζονται και οι αντοχές της κυβέρνησης. Και είναι σαφές πως δεν μπορούν όλοι να σηκώσουν το βάρος της ευθύνης. Η χρεοκοπία της Ελλάδας ωστόσο δεν είναι επιλογή που μπορούμε να επιτρέψουμε. Τις συνέπειες θα τις πληρώσει η χώρα πανάκριβα, και ιδιαίτερα όσοι παλεύουν σήμερα να τα βγάλουν πέρα σε μια δύσκολη πραγματικότητα. Αυτή την ώρα προέχει η ανάγκη να κάνουμε ό,τι χρειαστεί για να εγκριθεί το νέο οικονομικό πρόγραμμα και να προχωρήσει η νέα δανειακή σύμβαση. Κάθε άλλη εξέλιξη θα ήταν καταστροφική. Είναι αυτονόητο πως όποιος διαφωνεί και δεν ψηφίσει το νέο πρόγραμμα δεν μπορεί να παραμείνει στην κυβέρνηση.

Το οικονομικό πρόγραμμα και η νέα δανειακή σύμβαση που θα το συνοδεύει είναι βαρύνουσας σημασίας. Είναι απόλυτα αναγκαία προκειμένου να ολοκληρωθεί η προσπάθεια που ξεκίνησε πριν από δύο περίπου χρόνια για τη δημοσιονομική εξυγίανση, την αποκατάσταση της ανταγωνιστικότητας και την ανόρθωση της οικονομίας. Με την υλοποίηση του προγράμματος και τη χρηματοδοτική στήριξη που θα το συνοδεύει θα κατοχυρώσουμε το μέλλον της πατρίδας μας στην Ευρωζώνη και θα ξεπεράσουμε τη σημερινή οικονομική κρίση.

Η νέα δανειακή συμφωνία θα επιτρέψει την ομαλή χρηματοδότηση της Ελλάδας με 130 δισεκατομμύρια ευρώ για τα επόμενα χρόνια και θα μας δώσει τη δυνατότητα να μειώσουμε το δημόσιο χρέος κατά περίπου 100 δισεκατομμύρια ευρώ. Με αυτό τον τρόπο θα απελευθερωθούν πολύτιμοι πόροι για την οικονομική ανάπτυξη και την κοινωνική προστασία, θα δημιουργηθούν συνθήκες ασφάλειας και σταθερότητας, θα αυξηθεί η εμπιστοσύνη στις αναπτυξιακές δυνατότητες της χώρας μας και θα επανέλθει η οικονομία σε τροχιά βιώσιμης ανάπτυξης.

Το νέο οικονομικό πρόγραμμα είναι προϊόν εντατικής και σκληρότητας διαπραγμάτευσης της κυβέρνησης με την τρόικα. Αποτυπώνει τις ακραίες συνθήκες ανάγκης στις οποίες εξακολουθεί να βρίσκεται η χώρα μας. Οι πολιτικοί αρχηγοί των δύο κομμάτων που συμμετέχουν και στηρίζουν την κυβέρνηση συμφώνησαν με το περιεχόμενο του νέου προγράμματος.

Το πρόγραμμα, δηλαδή οι οικονομικές και χρηματοπιστωτικές πολιτικές που προβλέπεται να εφαρμοστούν την περίοδο 2012-2014, περιγράφονται στα κείμενα που έχουν διανεμηθεί:

«Greece – Memorandum of Economic and Financial Policies»,
«Memorandum of Understanding on Specific Economic Policy Conditionality»,
«Technical Memorandum of Understanding».

Θέλω να κάνω τρεις βασικές επισημάνσεις για τους σκοπούς και τα μέσα πολιτικής του προγράμματος.

Πρώτον, προκειμένου να αποκατασταθεί η ανταγωνιστικότητα, να προωθηθεί η ανάπτυξη και να αυξηθεί η απασχόληση, το πρόγραμμα περιλαμβάνει διαρθρωτικές αλλαγές στην αγορά εργασίας, αγαθών και υπηρεσιών (στο κεφάλαιο Ε, παράγραφοι 28-33). Οι ρυθμίσεις που συμφωνήθηκαν για την αγορά εργασίας αποσκοπούν στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του κόστους και τη μείωση της ανεργίας –ιδίως των νέων– που έχει φτάσει σε απαράδεκτα υψηλά επίπεδα. Μεταρρυθμίσεις στην αγορά υπηρεσιών και προϊόντων αποβλέπουν στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και τη συμπίεση των τιμών.

Δεύτερον, προκειμένου να αποκατασταθεί η δημοσιονομική σταθερότητα και η εμπιστοσύνη του κοινού και των αγορών προβλέπεται πρόσθετη μείωση του δημοσιονομικού ελλείμματος με περιορισμό των κρατικών δαπανών που αντιστοιχούν σε 1,5% του ΑΕΠ το 2012, η εφαρμογή σειράς διαρθρωτικών μέτρων, και ένα νέο φορολογικό σύστημα που θα συντελέσει στον περιορισμό της φοροδιαφυγής και τη δικαιότερη κατανομή των φορολογικών βαρών (κεφάλαια Α και Β, παράγραφοι 5-15). Οι μεταρρυθμίσεις των ασφαλιστικών ταμείων και η προσαρμογή των συντάξεων αποσκοπούν στη διασφάλιση της βιωσιμότητας των ταμείων με τρόπο που προφυλάσσει τους χαμηλο-συνταξιούχους. Η υλοποίηση του σχεδίου αποκρατικοποιήσεων προβλέπει έσοδα ύψους τουλάχιστον 19 δισ. ευρώ έως το 2015 ώστε να μειωθεί το δημόσιο χρέος (Κεφάλαιο Δ, παράγραφοι 23-27).

Τρίτον, προκειμένου να διασφαλιστεί η χρηματοπιστωτική σταθερότητα, το πρόγραμμα περιλαμβάνει την εφαρμογή μιας συνολικής στρατηγικής για τον τραπεζικό τομέα που θα ενισχύσει την κεφαλαιακή θέση και ευρωστία των

τραπεζών και τη ρευστότητα της οικονομίας με τρόπο που προάγει το δημόσιο συμφέρον και σέβεται την επιχειρηματική αυτονομία των τραπεζών. Η εφαρμογή της στρατηγικής αυτής θα συμβάλει στην αύξηση της πιστωτικής επέκτασης και τη στήριξη της οικονομικής δραστηριότητας.

Η συνολική δημοσιονομική προσαρμογή την περίοδο 2012-2014 αντιστοιχεί σε 7% του ΑΕΠ και αποσκοπεί στη διαμόρφωση πρωτογενούς πλεονάσματος ύψους 4,5% του ΑΕΠ το 2012, ώστε να αρχίσει η σταδιακή μείωση του δημόσιου χρέους. Εάν η οικονομική ύφεση είναι μεγαλύτερη από την εκτιμώμενη στο τρέχον έτος και τις αρχές του 2013, η διαχρονική διάρκεια της δημοσιονομικής προσαρμογής μπορεί να προσαρμοστεί και να επεκταθεί έως το 2015.

Οι στόχοι του προγράμματος είναι φιλόδοξοι αλλά εφικτοί. Η επιτυχής εφαρμογή του θα απαιτήσει συντονισμένη προσπάθεια και αποτελεσματική διαχείριση. Η εφαρμογή δεν θα είναι εύκολη. Το άμεσο κόστος της οικονομικής προσαρμογής θα είναι σημαντικό. Βραχυπρόθεσμα θα έχει επιπτώσεις στην οικονομική δραστηριότητα και το διαθέσιμο εισόδημα. Όμως η εφαρμογή του προγράμματος θα οδηγήσει μεσοπρόθεσμα –πιθανότατα στη διάρκεια του 2013– στην ανάκαμψη της οικονομίας. Χωρίς περαιτέρω μείωση του δημοσιονομικού ελλείμματος και χωρίς την αποκατάσταση της ανταγωνιστικότητας δεν είναι δυνατή η ανόρθωση της οικονομίας και η διαμόρφωση συνθηκών για υψηλή και βιώσιμη ανάπτυξη. Το πρόγραμμα προβλέπει ανάκαμψη της οικονομίας το 2013 και ρυθμούς ανάπτυξης της τάξης του 2,5% το 2014 και 2015.

Ο τελικός και ουσιαστικός σκοπός όλων μας είναι η ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας. Τα τελευταία πέντε χρόνια η οικονομία βρίσκεται σε ύφεση. Δυστυχώς αυτό ήταν αναμενόμενο. Σε μια οικονομία που αναπτυσσόταν χάρη στον υπερδανεισμό, όταν ο δανεισμός αυτός εκλείψει η κατανάλωση υποχωρεί, το κράτος δεν μπορεί να χρηματοδοτεί δαπάνες, και η οικονομική δραστηριότητα συρρικνώνεται. Το μοντέλο ανάπτυξης που είχαμε μέχρι το 2009 δεν ήταν βιώσιμο. Ήταν καταδικασμένο να τερματιστεί, και αυτό έγινε όταν τα δημοσιονομικά ελλείμματα διαμορφώθηκαν σε εξαιρετικά –πρωτοφανή– υψηλά επίπεδα, κληροδοτώντας μας ένα τεράστιο χρέος.

Ευθύνεται επίσης για την ύφεση το ευρωπαϊκό και διεθνές περιβάλλον οικονομικής στασιμότητας, που δεν επιτρέπει στην οικονομία μας να ανακάμψει μέσα από μεγαλύτερη αύξηση των εξαγωγών. Όμως ο πιο καθοριστικός παράγοντας είναι η αστάθεια και η αβεβαιότητα για τις προοπτικές της ελληνικής οικονομίας, ο φόβος της χρεοκοπίας και της εξόδου από το ευρώ, που σκιάζει τους αποταμιευτές, αναστέλλει τις επενδυτικές αποφάσεις, παγώνει την οικονομική δραστηριότητα, εμποδίζει την ανάκαμψη της οικονομίας. Στην αβεβαιότητα, την αστάθεια και την ανασφάλεια θέτει τέρμα η συμφωνία για

την αναδιάρθρωση του χρέους και το αξιόπιστο οικονομικό πρόγραμμα που τη συνοδεύει.

Η προσαρμογή της οικονομίας μας δεν τελειώνει σε ένα χρόνο. Για την ολοκλήρωση των αλλαγών θα χρειαστεί σκληρή προσπάθεια, συνέχεια και συνέπεια, δημιουργική συνεργασία και πνεύμα ενότητας των κοινωνικών και πολιτικών δυνάμεων. Εμπιστοσύνη στις δυνάμεις μας και πίστη στην ανάγκη να αλλάξουμε τη χώρα μας.

Το πρόγραμμα περιέχει πολλές ρυθμίσεις τις οποίες θα έπρεπε να είχαμε υιοθετήσει από μόνοι μας προ πολλού. Αν τις είχαμε εφαρμόσει όταν οι συνθήκες ήταν ευνοϊκότερες, ποτέ δεν θα είχαμε φτάσει σε τόσο δεινή κρίση.

Το πρόγραμμα αυτό περιέχει και ρυθμίσεις που καμία κυβέρνηση δεν θα υιοθετούσε υπό ομαλές συνθήκες. Μέτρα που δοκιμάζουν τις αντοχές και πλήττουν το εισόδημα μεγάλου μέρους της κοινωνίας μας. Έχουμε απόλυτη επίγνωση ότι το οικονομικό αυτό πρόγραμμα συνεπάγεται οδυνηρές θυσίες για τους Έλληνες, οι οποίοι έχουν ήδη δοκιμαστεί σκληρά.

Λένε ορισμένοι: από ένα τέτοιο οικονομικό πρόγραμμα που περιλαμβάνει επώδυνα μέτρα, προτιμότερη θα ήταν η χρεοκοπία. Πλανώνται οικτρά όσοι υποστηρίζουν κάτι τέτοιο, ή δημαγωγούν επικίνδυνα. Μια άτακτη χρεοκοπία θα έριχνε τη χώρα μας σε μια καταστροφική περιπέτεια. Θα δημιουργούσε συνθήκες ανεξέλεγκτου οικονομικού χάους και κοινωνικής έκρηξης. Οι δυσμενείς συνέπειες μιας άτακτης χρεοκοπίας θα ήταν πολλαπλές και εξαιρετικά επώδυνες για την ελληνική οικονομία και κοινωνία.

Το κράτος θα αδυνατούσε να πληρώσει μισθούς, συντάξεις, να καλύψει στοιχειώδεις λειτουργίες, όπως τα νοσοκομεία και τα σχολεία, καθώς έχει ακόμα πρωτογενές έλλειμμα ύψους 5,2 δισ. ευρώ. Δηλαδή τα έσοδα του κράτους δεν αρκούν για να καλύψουν τις δαπάνες, ακόμα κι αν παύαμε να εξυπηρετούμε το χρέος.

Οι άμεσες περικοπές δαπανών στις οποίες θα έπρεπε να προχωρήσουμε, στην περίπτωση μιας άτακτης χρεοκοπίας, θα οδηγούσαν σε πραγματική κατάρρευση μισθών και συντάξεων, καθώς μάλιστα θα ήταν ακόμα πιο δύσκολη η είσπραξη των φόρων.

Η εισαγωγή βασικών αγαθών, όπως φάρμακα, πετρέλαιο, μηχανήματα κτλ., θα γινόταν ιδιαίτερα προβληματική, αφού η χώρα, τόσο ο δημόσιος όσο και ο ιδιωτικός τομέας, θα έχανε κάθε δυνατότητα πρόσβασης σε δανεισμό και η ρευστότητα θα συρρικνωνόταν. Επιχειρήσεις θα έκλειναν μαζικά, αδυνατώντας να αντλήσουν χρηματοδότηση.

Το βιοτικό επίπεδο των Ελλήνων στην περίπτωση μιας άτακτης χρεοκοπίας θα κατέρρεε, και η χώρα θα παρασυρόταν σε μια μακρά δίνη ύφεσης, αστάθειας, ανεργίας και εξαθλίωσης.

Οι εξελίξεις αυτές θα οδηγούσαν, αργά ή γρήγορα, στην έξοδο από το ευρώ. Από χώρα του πυρήνα της Ευρωζώνης, η Ελλάδα θα καταντούσε χώρα αδύναμη, στο περιθώριο της Ευρώπης.

Κοιτάμε τον ελληνικό λαό στα μάτια με πλήρη συναίσθηση της ιστορικής ευθύνης. Το κοινωνικό κόστος που συνεπάγεται το πρόγραμμα αυτό θα είναι περιορισμένο σε σύγκριση με την οικονομική και κοινωνική καταστροφή που θα ακολουθούσε εάν δεν το υιοθετήσουμε.

Το Eurogroup στη χθεσινή του συνεδρίαση δεν ενέκρινε το νέο πακέτο χρηματοδοτικής στήριξης της Ελλάδας και κατά συνέπεια την εκκίνηση της διαδικασίας για την αναδιάρθρωση του δημόσιου χρέους με τη συμμετοχή των ιδιωτών πιστωτών (του PSI). Ανέβαλε τη λήψη απόφασης κυρίως λόγω αβεβαιοτήτων και προβληματισμών που αφορούν το πολιτικό περιβάλλον μέσα στο οποίο θα εφαρμοστεί το πρόγραμμα. Εκφράστηκαν έντονες αμφιβολίες αν υπάρχει ουσιαστική πολιτική βούληση και ενότητα για την υλοποίηση της οικονομικής πολιτικής και αξιοποίηση των χρηματοδοτικών πόρων που θα τη συνοδεύσουν. Ζητείται η έγγραφη δέσμευση των πολιτικών αρχηγών ότι θα στηρίζουν την εφαρμογή του προγράμματος, καθώς και λεπτομερέστερη εξειδίκευση του τρόπου με τον οποίο θα επιτευχθεί η προβλεπόμενη μείωση των δαπανών και ένα αναλυτικότερο χρονοδιάγραμμα υλοποίησης των προαπαιτούμενων δράσεων. Τονίστηκαν οι κίνδυνοι ανεπαρκούς υλοποίησης της οικονομικής πολιτικής εξαιτίας πολιτικών σκοπιμοτήτων και της αδυναμίας του κρατικού μηχανισμού. Οι συσσωρευμένες καθυστερήσεις στην εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων που συμφωνήθηκαν στο παρελθόν έχουν έντονα προβληματίσει και έχουν δημιουργήσει κλίμα γενικευμένης αμφισβήτησης της αξιοπιστίας της χώρας. Όλα αυτά οδήγησαν στην αναβολή της απόφασης.

Ταυτόχρονα, όμως, είναι γεγονός ότι και οι αντοχές του ελληνικού λαού αγγίζουν τα όριά τους. Ο ελληνικός λαός και οι πολιτικές δυνάμεις της χώρας προβληματίζονται γιατί παραβλέπεται, υποτιμάται ή δεν αναγνωρίζεται η μεγάλη πρόοδος που έχει σημειωθεί στην αποκατάσταση της δημοσιονομικής σταθερότητας και της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας, καθώς και οι τεράστιες θυσίες μας. Δύο αριθμοί συνοψίζουν την πρόοδο αυτή: Κατά τα τελευταία δύο έτη έχει περιοριστεί το πρωτογενές δημοσιονομικό έλλειμμα κατά 8 εκατοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ, ενώ παράλληλα έχει ανακτηθεί περίπου το 1/3 της ανταγωνιστικότητας που χάθηκε κατά τα προηγούμενα δέκα έτη. Παρά τις καθυστερήσεις στην εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων έχουμε κατορθώσει πολλά με μεγάλο οικονομικό και κοινωνικό κόστος, όπως καταγράφεται από τη συνεχιζόμενη ύφεση και την αύξηση της ανεργίας σε επίπεδο υψηλότερο του 20%. Η μη αναγνώριση της προσπάθειας που γίνεται,

της προόδου που συντελείται, του τεράστιου οικονομικού και κοινωνικού κόστους προσαρμογής, και παράλληλα η επικριτική στάση ορισμένων εταίρων προβληματίζουν και απογοητεύουν τον ελληνικό λαό και αποδυναμώνουν την προσπάθεια ολοκλήρωσης της διαδικασίας αναδιάρθρωσης της οικονομίας.

Στις 11 Νοεμβρίου του 2011 μέσα σε δραματικό κλίμα κλήθηκε η κυβέρνηση αυτή για να πετύχει έναν ιστορικά εθνικό σκοπό. Να αποτρέψει τη χρεοκοπία της χώρας, να αποκαταστήσει την αξιοπιστία της διεθνώς και να δώσει στον έλληνα πολίτη μια προοπτική και αισιοδοξία για το μέλλον της Ελλάδας. Η συρρίκνωση του ελλείμματος, η αναδιάρθρωση της λειτουργίας των αγορών, η εξυγίανση του τραπεζικού συστήματος δεν είναι παρά εργαλεία για την επίτευξη αυτών των εθνικών σκοπών.

Στην πορεία αυτή όλοι γνωρίζαμε ή οφείλαμε να γνωρίζουμε ότι θα είχαμε ένα εξαιρετικά δύσκολο έργο. Δύσκολο πολιτικά, δύσκολο οικονομικά, δύσκολο κοινωνικά. Ο ελληνικός λαός όμως εναπόθεσε στην κυβέρνηση αυτή και στα κόμματα που τη στηρίζουν ελπίδες και αγωνίες που εκφράζουν τις μεγάλες προσπάθειες και θυσίες του.

Τρεις μήνες μετά, σήμερα, είμαστε σε απόσταση αναπνοής από το σημείο μηδέν. Είτε καταλήγουμε σε μια συμφωνία που θα βάλει τη χώρα σε μια νέα τροχιά, είτε αν κάνουμε πίσω, δειλιάζοντας άλλη μια φορά στην ιστορία μας, θα πάμε σε κατάρρευση. Θέλω να είμαι σαφής. Οι στιγμές δεν είναι απλώς κρίσιμες, είναι δραματικές για τη χώρα. Έχουμε κορυφαία ιστορική ευθύνη όλοι μας. Ο καθένας μας θέλει να κάνει το καλύτερο για τη χώρα αυτή – για τον κόσμο που αγωνιά σήμερα. Σε μια τέτοια κατάσταση για μένα δεν υπάρχει δίλημμα. Υπάρχει ένα και μόνο ζητούμενο: να υπερβούμε, ίσως για μια και μοναδική φορά στην προσωπική και πολιτική ζωή του καθενός, ό,τι αφορά το άτομό μας και να δώσουμε ολόκληρο τον εαυτό μας και τα πάντα για να σωθεί η χώρα και να αποτρέψουμε τη χρεοκοπία και μια εθνική ήττα. Πατριωτικό σήμερα δεν είναι να ρίξουμε τις ασπίδες, αλλά ενωμένοι, ακόμα και με σφιγμένα τα δόντια, να πάρουμε τις αναγκαίες δύσκολες αποφάσεις για τη σωτηρία της χώρας.

Έχω πλήρη συνείδηση, ότι όσα πρέπει να αποφασίσουμε είναι εξαιρετικά επώδυνα. Αν θεωρώ ότι πρέπει να συνεχίσουμε είναι γιατί ο εναλλακτικός δρόμος θα μας επιφυλάξει μια πραγματικότητα που θα είναι πολλαπλάσια επώδυνη. Ιστορικά επώδυνη. Στον δημόσιο λόγο περίπου 11 εκατομμύρια πολίτες αυτής της χώρας ακούνε συνεχώς για αδιέξοδα, ακούνε την απαξίωση, ακούνε την απαισιοδοξία, χωρίς να βλέπουν μια εθνική ανάταση να ξεφύγουμε από τη μοιρολατρία. Την ίδια ώρα, ένα εκατομμύριο πολίτες ζουν την ανεργία. Σήμερα 11 εκατομμύρια Έλληνες πρέπει επιτέλους να ακούσουμε και ένα λόγο για το πού θα φτάσουμε αν αρνηθούμε να βάλουμε στην άκρη όσα λάθη έγιναν και μας οδήγησαν εδώ, και για το πώς θα ξεφύγουμε από εδώ, για το πώς θα υπερβούμε την κρίση.

Θα είναι μια τεράστια αδικία της ιστορίας, η χώρα από την οποία ξεκίνησε ο ευρωπαϊκός πολιτισμός, που τα τελευταία 65 χρόνια βίωσε έναν εμφύλιο και μια δικτατορία, αλλά πρόκοψε, οικοδόμησε την ευημερία της, οικοδόμησε μια δημοκρατία, θεσμούς και αξίες, να φτάσει στην πτώχευση και να βρεθεί, από ένα ακόμα λάθος, σε εθνική απομόνωση και εθνική απόγνωση.

Το πρόγραμμα που έχετε μπροστά σας και η χρηματοδοτική στήριξη που θα το συνοδεύει είναι απαραίτητες προϋποθέσεις για να διασώσουμε τα σημαντικότερα κεκτημένα των τελευταίων δεκαετιών, για να διασφαλίσουμε τη θέση της Ελλάδας στην ομάδα των πιο αναπτυγμένων χωρών της Ευρώπης και στο ευρώ. Και είναι απολύτως αναγκαίες για να προστατεύσουμε τα εθνικά μας συμφέροντα. Αυτή η κυβέρνηση συνεργασίας συγκροτήθηκε με μια κύρια αποστολή, που αποτυπώνει τη βούληση της πλειονότητας του ελληνικού λαού: να πράξουμε ό,τι απαιτείται προκειμένου να αποτραπεί μια άτακτη χρεοκοπία και οι καταστροφικές συνέπειες που θα προκαλούσε. Είμαι βέβαιος ότι το Υπουργικό Συμβούλιο έχει επίγνωση της ιστορικής κρισιμότητας και θα πράξει το καθήκον του.